

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Visiško asbesto pašalinimo Europos Sąjungoje

(2015/C 251/03)

Pranešėjas: Aurel Laurențiu PLOSCEANU

Bendrapranešėjis: Enrico GIBELLIERI

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, vadovaudamasis Darbo tvarkos taisyklių 29 straipsnio 2 dalimi, 2014 m. liepos 8 d. nusprendė parengti nuomonę savo iniciatyva dėl

Visiško asbesto pašalinimo Europos Sąjungoje.

Pramonės permainų konsultacinė komisija (CCMI), kuri buvo atsakinga už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2015 m. sausio 28 d. priėmė savo nuomonę.

505-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2015 m. vasario 18–19 d. (vasario 18 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 162 nariams balsavus už, 5 – prieš ir 10 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. Visiškas viso panaudoto asbesto ir visų asbesto turinčių gaminių pašalinimas turi būti Europos Sąjungos prioritetinis tikslas. Veiksmų planus turi parengti valstybės narės, tačiau ES turėtų šią veiklą koordinuoti. Šioje srityje EESRK ragina Europos Sąjungą bendradarbiaujant su socialiniais partneriais bei kitais suinteresuotaisiais subjektais Europos, nacionaliniu ir regioniniu lygmenimis rengti asbesto šalinimo ir tvarkymo veiksmų planus ir jais keistis. Šie planai turėtų apimti: švietimą ir informavimą, valstybės tarnautojų mokymą, nacionalinį ir tarptautinį mokymą, asbesto šalinimo finansavimo programas, informacijos apie veiklą, susijusią su asbesto ir gaminių, kuriuose yra asbesto, šalinimu (įskaitant šalinimą iš pastatų), viešosios infrastruktūros ir buvusių asbesto gamyklų teritorijų, skleidimą, valymo patalpas ir įrenginius pastatuose asbestui bei asbesto turinčioms statybinėms šiukšlėms naikinti, galiojančių teisinių reikalavimų veiksmingumo stebėseną, poveikio riziką patiriantiems darbuotojams vertinimą ir sveikatos apsaugą.

1.2. Kai kurios ES valstybės narės parengė pastatų, turinčių asbesto, registrus. Kitas valstybes nares reikėtų skatinti parengti tokius registrus, kuriuose būtų teikiama svarbi informacija apie asbesto keliamą riziką darbuotojams ir darbdaviams, planuojantiems atlikti renovavimo darbus, ir kurie papildytų esamas, pagal ES teisę privalomas sveikatos apsaugos ir saugos priemones. Inventorizuoti viešuosius pastatus ir viešąją infrastruktūrą būtų galima pradėti vietos lygmeniu.

Šiandieną tik Lenkija yra patvirtinusi finansiškai pagrįstą veiksmų planą, kuriuo siekiama pašalinti visus vis dar esančius asbesto išteklius⁽¹⁾.

1.3. Siekiama visą asbestą pašalinti iki 2032 m. pabaigos. Europos Sąjunga turėtų raginti valstybes nares sekti šiuo pavyzdžiu ir pradėti įgyvendinti konkrečius veiksmų ir priemonių planus įvairiais lygmenimis: vietos, regionų ir nacionaliniu. Šioje srityje itin svarbus ir visapusiškas asbestą reglamentuojančių ES ir nacionalinių teisės aktų vykdymo užtikrinimas. Užtikrinant, kad tai būtų pasiekta, svarbų vaidmenį Europos lygmeniu gali atlikti Vyresniųjų darbo inspektorių komitetas (VDIK), o nacionaliniu lygmeniu – darbo inspekcijos.

1.4. Iš Lenkijos pavyzdžio galime pasimokyti, kad esminės svarbos turi pakankamas viešasis asbesto šalinimo finansavimas. Taip pat manome, kad organizuotas ir struktūruotas asbesto šalinimas yra teigiamas regioninio vystymosi aspektas ir tokių regionų infrastruktūros tobulinimas. Europos Komisija taip pat turėtų apsvarstyti galimybę leisti panaudoti savo struktūrinius fondus konkrečiai asbesto šalinimo planams įgyvendinti.

1.5. Europos Komisija primygtinai raginama ištirti šiuo metu taikomus nacionalinius asbesto registravimo ir jo finansavimo metodus ir sistemas.

⁽¹⁾ Lenkijos ūkio ministerija, 2009–2032 m. asbesto šalinimo Lenkijoje programa. 2010 m. kovo 15 d. Ministrų Tarybos rezoliucijos Nr. 39/2010 priedas.

1.6. Asbesto atliekų šalinimas į sąvartyną yra tikrai laikinas problemos sprendimas, taigi problemą paliekama spręsti ateities kartoms, nes asbesto skaidulos laikui bėgant praktiškai nesuyra. Todėl EESRK ragina Komisiją informuoti apie gaminių, kuriuose yra asbesto (pvz., plazmą formuojantis prožektorius, pirolizės-dujinimo įrenginiai ir pan.) naikinimo sistemas, kurios yra geriausios turimos praktikos požiūriu; reikėtų skatinti mokslinius tyrimus ir inovacijas, kad būtų galima taikyti tvarias atliekų, kurių sudėtyje yra asbesto, tvarkymo ir inertizavimo technologijas siekiant tokias atliekas saugiai perdirbti, pakartotinai panaudoti ir mažiau jų šalinti į sąvartynus. Komisija turėtų numatyti veiksmingas priemones, kaip išvengti pavojingos praktikos, kai asbesto atliekos yra šalinamos į sąvartynus, skirtus bendroms statybinėms atliekoms.

1.7. ES skiriamos lėšos ir valstybių narių paskatos, skirtos energijos vartojimo efektyvumui pastatuose didinti, turėtų būti susietos su saugiu asbesto šalinimu iš tokių pastatų. Nors ES yra parengusi plataus užmojo efektyvaus energijos vartojimo politiką, o įgyvendinant persvarstytą direktyvą dėl energijos vartojimo efektyvumo tikimasi kiekvienoje valstybėje narėje sukurti ilgalaikę pastatų renovavimo strategiją, tačiau ši politika nėra suderinta su asbesto šalinimo strategijomis. Toks derinimas, numatytas nuoseklioje ES politikoje, kurioje sujungiamos atitinkamos politikos sritys, labai rekomenduotinas.

Bet kokiame asbesto šalinimo veiksmų plane reikia atsižvelgti į visų suinteresuotųjų subjektų, dalyvaujančių tokia darbe ar veikloje, kvalifikaciją. Tai darbuotojai ir įmonės, darbuotojų saugos ir sveikatos koordinatoriai, taip pat darbo inspektoriai, patarėjai, instruktoriai, darbdaviai ir kt. Labai reikalingas ir rekomenduojamas įmonių, dalyvaujančių tokiuose veiksmų planuose, gebėjimų sertifikavimas.

1.8. Saugus asbesto šalinimas labai priklauso nuo apmokytų dviejų kategorijų darbuotojų: tų, kurie dirba specializuotuose įmonėse, ir tų, kurie dėl savo profesijos ar specialybės atsitiktinai patiria sąlytį su asbestu.

EESRK ragina Komisiją, bendradarbiaujant su nacionalinės valdžios institucijomis teikti būtina paramą veiklai ir iniciatyvoms, kuriomis siekiama užtikrinti visų ES darbuotojų apsaugą, atsižvelgiant į tai, kad mažosioms ir vidutinėms įmonėms, kuriose dirba dauguma Europos darbuotojų, yra itin sudėtinga įgyvendinti sveikatą ir saugą darbe reglamentuojančius teisės aktus. Šioje srityje itin svarbūs išsamūs mokymai.

1.9. EESRK ragina Komisiją, bendradarbiaujant su socialiniais partneriais ir kitais atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais, parengti programas ir skleisti informaciją apie asbesto keliamą riziką ir apie tinkamos kvalifikacijos suteikimo būtinybę visiems ATM poveikį patirti galintiems darbuotojams, kaip nurodyta Direktyvoje 2009/148/EB, taip pat geriau informuoti apie galiojančius teisės aktus dėl asbesto ir pateikti praktinių gairių, padėsiančių tų teisės aktų laikytis, taip pat ir ES gyventojams.

1.10. ES teisės aktuose taip pat reikėtų atspindėti ir įtraukti naujausių mokslinių ir medicininių tyrimų rezultatus. Naujausi tyrimai taip pat rodo, kad labai mažas sąlytis ir labai ilgas latentinis laikotarpis gali sukelti mezoteliomą ir plaučių vėžį. Todėl EESRK primygtinai ragina Komisiją iš dalies pakeisti Rekomendaciją 2003/670/EB, kad joje būtų atsižvelgta į medicinos tyrimų pažangą, ir įtraukti gerklų bei kiaušidžių vėžį, kaip dėl asbesto poveikio kylančias ligas.

1.11. Reikėtų užtikrinti, kad valstybių narių lygmeniu visi asbestozės, mezoteliomos ir panašių ligų atvejai būtų registruojami sisteminio duomenų apie profesines ir su darbu nesusijusias asbesto sukkeliamas ligas rinkimo priemonėmis, prie asbesto sukeltų ligų kategorijos priskirti pleuros sąaugas ir oficialiai registruoti ši susirgimą kaip šios kategorijos ligą, taip pat, padedant šioje srityje dirbantiems stebėsenos centrams, parengti patikimą asbesto paplitimo žemėlapi. Medicinos darbuotojus reikia tinkamai apmokyti, kad jie sugebėtų nustatyti teisingą diagnozę.

1.12. Be to, ES institucijos turėtų skleisti arba padėti skleisti geriausių patirtį rengiant nacionalines gaires bei formuojant praktiką dėl nacionalinių su asbestu susijusių ligų pripažinimo procedūrų.

1.12.1. Visų pirma reikia gerinti padėti, susijusią su aktyviu aukų vaidmeniu, pripažinimo procedūrose. Reikia sudaryti jiems galimybę susipažinti su reikalinga informacija, pareikšti savo nuomonę, taip pat teikti jiems teisinę, finansinę ir asmeninę paramą. Turi būti kuriamos asbesto aukų asociacijos. Tai gali sumažinti jų patiriamą asmeninę pripažinimo procedūrų našta, kuri dar labiau padidina jų ligos keliamas kančias.

Todėl EESRK:

- ragina draudimo ir žalos atlyginimo įstaigas laikytis bendro požiūrio dėl su asbestu susijusių profesinių ligų pripažinimo ir žalos dėl jų atlyginimo;
- ragina supaprastinti ir palengvinti pripažinimo procedūras;
- pripažįsta, kad dėl labai ilgo latentinio laikotarpio nuo asbesto nukentėję žmonės dažnai negali įrodyti priežastinio ryšio su asbesto poveikiu jų darbe;
- ragina Komisiją remti konferencijas, kuriose nuo asbesto nukentėjusių asmenų grupėms būtų teikiamos profesionalios konsultacijos ir kuriose tiems asmenims būtų teikiama parama.

1.12.2. Galiausiai, EESRK skatina Europos Komisiją, bendradarbiaujant su Pasaulio sveikatos organizacija (PSO) ir Tarptautine darbo organizacija (TDO), trečiosiomis šalimis ir kitomis tarptautinėmis organizacijomis, siekti vienodai aukšto darbuotojų sveikatos ir saugos lygio visame pasaulyje, pavyzdžiui, įvardijant su asbestu susijusias problemas ir skatinant priimti sveikatos apsaugai palankius sprendimus, taip pat geriau informuoti ir remti asbesto sukeltų ligų aukas.

1.12.3. Atsižvelgdamas į tai, kad šis klausimas labai svarbus, EESRK Pramonės permainų konsultacinė komisija pristatys šią nuomonę kartu su Europos Parlamentu, Regionų komitetu ir Europos Komisija organizuojamoje konferencijoje.

2. Įžanga

2.1. Nepaisant to, kad visoje Europoje asbestas yra uždraustas ⁽²⁾ (1999 m., privaloma įgyvendinti iki 2005 m.), nuo jo Europoje vis dar miršta žmonės. Nors visų rūšių asbestas yra pavojingas, jo žalingas poveikis yra įrodytas ir jis reguliuojamas taisyklėmis, ir nepaisant draudimo naudoti asbestą, jo vis dar yra daugelyje laivų, traukinių, mechanizmų, bunkerių, tunelių, galerijų, viešųjų ir privačių vandentiekio tinklų, ypač pastatų, įskaitant daugelį viešųjų ir privačių pastatų.

2.2. Pasaulio sveikatos organizacijos duomenimis, vien ES kasmet užregistruojama nuo 20 000 iki 30 000 su asbestu susijusių ligų atvejų ir prognozuojama, kad iki 2030 m. ES nuo mezoteliomos mirs daugiau kaip 300 000 žmonių ⁽³⁾. Be to, manoma, kad visame pasaulyje kasmet nuo asbesto sukeltų ligų miršta 112 000 žmonių ⁽⁴⁾.

2.3. Visoje Europoje galiojantis asbesto uždraudimas ⁽⁵⁾ (1999 m., privaloma įgyvendinti iki 2005 m.) ir vykdoma rinkos priežiūra neužtikrina, kad asbesto turintys produktai nebūtų importuojami į Europos rinką. Tai plataus asortimento produktai, įskaitant statybines medžiagas, buitinę techniką, automobilių stabdžių trinkelį antdėklus ir termosus. Taikydama naują Europos rinkos priežiūros ⁽⁶⁾ požiūrį, ES galėtų imtis veiksmų prieš produktus, kurių sudėtyje yra asbesto.

2.4. ES lygmeniu priimtas išsamus asbesto srities teisės aktų rinkinys dėl uždraudimo, ribinių verčių ir darbuotojų apsaugos. Be asbesto prekybos ir platinimo uždraudimo, buvo nustatytos ribinės vertės, ir speciali ES direktyva reglamentuoja darbo sąlygas ⁽⁷⁾, o įmonių sertifikavimas, informavimas ir darbuotojų mokymai yra privalomi. Tačiau ES teisinės nuostatos dažnai yra labai bendro pobūdžio ir dėl to jos skirtingai įgyvendinamos. Be to, vis dar trūksta konkrečių nuostatų dėl įvairioms funkcijoms skirto mokymo lygio ar nuostatų dėl asbesto šaltinių registravimo.

2.5. Šioje vietoje vertėtų paminėti, kad 2013 m. kovo mėn ⁽⁸⁾, priimtame Europos Parlamento pranešime savo iniciatyva išsamiai aprašomos įvairios problemos ir politikos sritys, susijusios su asbesto klausimu, ir išdėstomi 62 konkretūs reikalavimai, skirti Europos ir valstybių narių politikos formuotojams.

⁽²⁾ Direktyva 1999/77/EB.

⁽³⁾ <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs343/en/>

⁽⁴⁾ <http://www.efbww.org/pdfs/Presentation%20Mr%20Takala.pdf>

⁽⁵⁾ Direktyva 1999/77/EB.

⁽⁶⁾ [^{\(7\)} 1983 m. rugsėjo 19 d. direktyva 83/477/EEB, iš dalies pakeista 1991 m. birželio 25 d. direktyva 91/382/EEB, su pakeitimais, padarytais 1998 m. balandžio 7 d. direktyva 98/24/EB.](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2013:0075:FIN:LT:PDF; COM(2013)75 final, žr. ypač 12 straipsnį.</p></div><div data-bbox=)

⁽⁸⁾ 2013 m. kovo 14 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl su asbestu susijusių pavojų sveikatai darbe ir vis dar esančio asbesto pašalinimo galimybių (2012/2065(INI))

2.6. Šiandieną turime pripažinti faktą, kad metinė asbesto gamyba visame pasaulyje lieka tokio paties masto, nors daugelis šalių uždraudė jį naudoti. Asbesto prekyba ir naudojimas paprasčiausiai buvo perkelti iš pramoninių valstybių į besivystančias šalis. Klestinčią pasaulinę asbesto prekybą skatina aktyvią veiklą vykdančios tarptautinės asbesto lobistinės grupuotės, kurios savo propagandai naudoja ir kai kurių mokslininkų palankius tyrimus. Šioje srityje vertėtų pažymėti, kad Europa tebevykdo finansines investicijas į pasaulinę asbesto pramonę. Be to, Europa ir toliau eksportuoja asbestą siųsdama laivus išmontavimui į metalo laužą į kitus pasaulio kraštus. Taip pat turime pažymėti, kad laivai su tranzitu vežamu asbesto kroviniu vis dar švartuojasi ir naudojami uostų įrenginiais ar laikinomis saugyklomis ES teritorijoje.

2.7. Todėl itin svarbu pasauliniu mastu nustatyti vienodas sąlygas asbestui ir šioje srityje ES turėtų atlikti lemiamą vaidmenį, kad visų rūšių asbesto naudojimas būtų uždraustas visame pasaulyje. Šioje srityje Europa gali kitiems pasaulio regionams suteikti žinių apie asbesto žalą sveikatai, jo pakeitimą kitomis medžiagomis ir saugų pašalinimą. Reikia, kad ES imtųsi ryžtingesnių veiksmų tarptautinėse institucijose inicijuodama priemonės, kad asbesto rinkta būtų paženklinta kaip prekyba nuodingomis medžiagomis ir kad didžiausias prioritetas taptų chrizotilo asbesto įtraukimas į Roterdamo konvencijos ⁽⁹⁾ III priedo sąrašą.

3. Konkrečių pokyčių raida

3.1. Remiantis 2011 m. paskelbto tyrimo duomenimis ⁽¹⁰⁾, Europos Sąjungoje didelė dalis dabartinės užstatytos aplinkos yra senesnė nei 50 metų. Daugiau nei 40 % gyvenamųjų pastatų buvo pastatyti anksčiau nei praėjusio amžiaus septintąjį dešimtmetį. Didelis statybų bumus vyko 1961–1990 m. laikotarpiu, per kurį būsto fondas beveik visose valstybėse narėse padidėjo daugiau nei dvigubai, o asbestas buvo plačiai naudojamas.

3.2. Remiantis to paties tyrimo duomenimis, pastatai suvartoja apie 40 % visų Europos galutinių energijos poreikių. Tai daugiausiai energijos suvartojantis sektorius, po kurio eina transportas – 33 %. Be to, Konkurencingos mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos sukūrimo iki 2050 m. plane ⁽¹¹⁾ ES yra įsipareigojusi iki 2050 m. 80–95 % sumažinti išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį.

3.3. Tai reiškia, kad užstatytosios aplinkos renovavimas turi didžiulio potencialo pastatų energiniam naudingumui didinti ir taip padėti pasiekti ES tikslus, nustatytus minėtame 2050 m. plane, ir kartu suteikia unikalią galimybę pašalinti asbestą.

3.4. Tačiau šiuo tikslu reikia suderintų veiksmų ir glaudaus bendradarbiavimo ir ES, ir nacionaliniu lygmeniu politikos ir finansinių programų srityje. Be to, reikia novatoriškų finansinių priemonių, kad būtų paskatintos privačios investicijos.

3.5. Šioje srityje tikimasi, kad ES lygmuo atliks rėmėjo ir koordinatoriaus vaidmenį. Be to, geriau derinti reikia ir tokias politikos sritis, kaip darbuotojų mokymas, registracija ir asbesto sukeliamų ligų pripažinimas.

4. Pokyčiai nacionaliniu lygmeniu

4.1. NET įsigaliojus draudimui, pastatuose lieka milijonai tonų asbesto, ir dar ne visos valstybės narės pradėjo registruoti, kur jis yra ir kiek jo reikia pašalinti. Todėl trūksta tinkamo atskaitos taško, pagal kurį būtų tinkamai tvarkomi visi Europoje likę asbesto ištekliai.

⁽⁹⁾ Ši konvencija įsigaliojo 2004 m. vasario 24 d. ir jos tikslai yra šie: skatinti atsakomybės pasidalijimą ir bendradarbiavimą konvencijos šalims prekiaujant tam tikromis pavojingomis cheminėmis medžiagomis, siekiant apsaugoti žmonių sveikatą ir aplinką nuo galimos žalos; prisidėti prie aplinkosauginiu požiūriu saugaus tokių pavojingų cheminių medžiagų naudojimo, sudarant palankias sąlygas keistis informacija apie jų savybes, suteikiant informacijos nacionaliniam sprendimų priėmimo procesui dėl jų importo ir eksporto ir skleidžiant tokius sprendimus konvencijos šalims.
<http://www.pic.int/TheConvention/Overview/TextoftheConvention/tabid/1048/language/en-US/Default.aspx>

⁽¹⁰⁾ Europos pastatų eksploatacinių savybių institutas (angl. *Buildings Performance Institute Europe*, BPIE), *Europe's buildings under the microscope*, 2011 m. spalio mėn.

⁽¹¹⁾ 2010 m. gegužės 17 d. Direktyva 2010/31/EB.

4.2. Šiandieną Lenkija yra vienintelė ES valstybė, nustačiusi visoje šalyje vykdomą viso likusio asbesto pašalinimo programą, kurios numatoma vertė iki 2030 m. turėtų siekti 10 mlrd. EUR ir kurioje numatomas aiškus įgyvendinimo laikotarpis bei atitinkamas finansavimas derinant viešąsias (valstybės, ES programas) ir privačias (savininkų, teritorinių asociacijų ir kt.) priemones. Tokio tipo iniciatyvą reikia pradėti visose ES šalyse ⁽¹²⁾.

4.3. Prancūzijoje nustatyta, kad socialinio būsto fonde, kurį sudaro 15 mln. vienetų, 3 mln. būstų esama su asbestu susijusių problemų, ir preliminariais skaičiavimais būtino išvalymo sąnaudos sudarys 15 mlrd. EUR. Numatomos sąnaudos vienam vienetui – 15 000–20 000 EUR. Reikėtų atidžiai stebėti, kaip vykdomi su asbesto šalinimu susiję darbai garsiajame Paryžiaus Montparnaso bokšte.

4.4. Jungtinėje Karalystėje šiuo metu vykdoma kampanija, siekiant pašalinti asbestą iš visų mokyklų. Viena iš kampanijos rengimo priežasčių – Jungtinėje Karalystėje padidėjęs mokytojų sergamumas mezotelioma ⁽¹³⁾.

4.5. Lietuvoje 2012 m. buvo pradėta Žemės ūkio ministerijos įgyvendinama asbestinių stogų dangos keitimo programa, pagal kurią paraiškas teikia kaimo gyventojai, o maksimali finansinė parama vienam projektui negali viršyti 6 000 LTL (1 740 EUR). ES ir valstybės biudžeto lėšomis remiama iki 50 % visų reikalavimus atitinkančių projekto sąnaudų.

5. Mokymo veiksmai

5.1. Viena didžiausių problemų yra žinios apie asbestą ir tokių žinių neturėjimas. Daugelis darbuotojų patiria sąlytį su asbestu savo profesinėje veikloje. Tai visų pirma vyksta techninės priežiūros ir nukenksminimo sektoriuose, tačiau potenciali grėsmė kyla ir daugeliui kitų darbuotojų (stogdengiams, elektrikams, šildymo įrangos montuotojams, perdurbimo sektoriaus darbuotojams, darbuotojų saugos ir sveikatos koordinatoriams, darbo inspektoriams ir pan.). Galiojančiuose teisės aktuose jau nustatyta darbdavių pareiga tinkamai apmokyti visus darbuotojus, kurie patiria arba gali patirti asbesto dulkių arba asbesto turinčių medžiagų poveikį. Tačiau draudžiant naudoti įvairių rūšių medžiagas, palapsniui prarandamos žinios apie pavojų, savybes ir išvaizdą. Nors dauguma valstybių narių rengia mokymo kursų pastatų griovimo, statybos ir priežiūros darbuotojams bei kitiems asmenims, dirbantiems šalinant asbesto turinčias medžiagas, mums vis dar trūksta visoje Europoje taikomų pakankamų standartų.

5.2. Fizinė neliečiamybė – tai pagrindinė žmogaus teisė, įtraukta kartu su kitomis teisėmis į Europos pagrindinių teisių chartiją. ES politiką reikia formuoti taip, kad ši teisė būtų apsaugota. Tai visų pirma pasakytina apie visuomenės sveikatos politiką ir darbuotojų saugos ir sveikatos politiką, tačiau aktualu ir kitoms politikos sritims, susijusioms su galimu asbesto poveikiu ar jo tvarkymo metodais.

5.3. Kita susirūpinimą kelianti sritis – atitinkamos statybos inžinierių, architektų ir asbesto šalinimo srityje besispecializuojančių bendrovių darbuotojų žinios. EESRK ragina Komisiją kartu su valstybėmis narėmis įsteigti darbo grupę, kuri nustatytų reikalavimus dėl būtinosios darbo su asbestu kvalifikacijos, ir suteikti tokią būtinąją darbo su asbestu kvalifikaciją, skirtą atitinkamų specialistų ir darbuotojų mokymui.

5.4. Europos statybų sektoriaus socialiniai partneriai (Europos statybų pramonės federacija (FIEC) ir Europos statybininkų ir medienos apdirbėjų federacija (EFBWW)) šią problemą sprendžia parengdamos Asbesto informacijos modulius ⁽¹⁴⁾ antros kategorijos darbuotojams. Įgyvendinant kitą ES finansuojamą projektą (ABClean – programos „Leonardo Da Vinci“ projektas), be socialinio dialogo sistemos, rengiama tam tikra medžiaga, skirta „mokytojų mokymo“ kursams ⁽¹⁵⁾.

⁽¹²⁾ Ministrų Tarybos 2010 m. kovo 15 d. rezoliucijos Nr. 39/2010 priedas.

⁽¹³⁾ <http://www.asbestosexposureschools.co.uk/pdfnewslinks/INCREASING%20MESOTHELIOMA%20DEATHS%20AMONGST%20SCHOOL%20STAFF%20AND%20FORMER%20PUPILS%20%2017%20JAN%2015.pdf>

⁽¹⁴⁾ <http://www.efbww.org/default.asp?Issue=Asbestos&Language=EN> ir <http://www.fiec.eu/en/library-619/other-publications.aspx>

⁽¹⁵⁾ <http://www.abcleanonline.eu/Project.aspx>

6. Trumpo klausymo rezultatai

6.1. Nuo įvairių su asbestu susijusių ligų Europoje kenčia pernelyg daug žmonių. Dauguma šių ligų yra susijusios su profesine veikla, tačiau tikrai ne visos. Namų šeimininkės, kurios rūpinosi savo vyrų darbo aprangos švara, patirdavo, kaip ir jų vaikai, sąlytį su asbesto skaidulomis. Jungtinėje Karalystėje vykdytos kampanijos metu buvo atskleista, kad apie 80 % visų mokyklų vis dar užterštos asbestu. Dėl šios priežasties gali tikrai atsirasti nauja asbesto aukų karta, ypač atsižvelgiant į naujausius mokslinius tyrimus dėl sąlyčio lygio ir latentinių laikotarpių sąsajos klausimo ir ligų raidos. NET ir sąlytis labai nedidelėmis dozėmis, patiriamas per ilgą latentinį laikotarpį, gali sukelti įvairias su asbestu susijusias ligas. Todėl sąlytis su asbestu kelia grėsmę plačiajai visuomenei kelete valstybių narių.

6.2. Be to, dėl labai ilgo latentinio laikotarpio ir dėl medicinos darbuotojų dalinio žinių trūkumo nukentėję asmenys dažnai laiku nesulaukia deramos pagalbos ir informacijos iš sveikatos priežiūros paslaugų teikėjų.

6.3. Svarbus kiekvieno asbesto pašalinimo plano aspektas – saugus asbesto atliekų utilizavimas. Jeigu šio aspekto bus nepaisoma, įvyks nenumatytas sąlytis. Pavyzdžiui, Šveicarijoje nustatyta, kad didžiausias sąlytis su asbestu patiriamas perdurbimo sektoriuje.

6.4. Siekiant apsaugoti gyventojus ir darbuotojus, tinkamai vykdoma rinkos priežiūra yra būtinoji sąlyga užkertant kelią naujoms asbestu užterštomis medžiagoms patekti į Europos rinką.

6.5. Visų formų asbesto latentinio pobūdžio klausimu Europos Sąjunga veikia remdamasi patikimu bendru pagrindu. Direktyvoje 1999/77/EB nustatyta, kad „kol kas nėra nustatytas joks ribinis poveikio lygis, žemiau kurio chrizotilo asbestas nekelti rizikos kaip kancerogenas“, ir kad „žmonių sveikatą galima veiksmingai apsaugoti uždraudus chrizotilo asbestą ir jo turinčius gaminius“.

6.6. Su asbestu susijusios ligos gali sukelti ir dažnai sukelia itin skausmingą lėtą mirtį. EUROGIP ataskaitoje⁽¹⁶⁾ ir ataskaitoje dėl bendro EFBWW, ETUC ir IBAS projekto nušviečiama padėtis pripažįstant asbesto sukeltas ligas ir mokant kompensacijas už jas, kaip reglamentuojama Vidurio ir Rytų Europos valstybėse narėse⁽¹⁷⁾. Nors svarbiausios asbesto sukeltos ligos yra iš esmės pripažįstamos daugumoje valstybių narių, pernelyg dažnai nukentėjusiųjų kova dėl pripažinimo vis dar nesulaukia sėkmės.

Pirmiau nurodytuose pranešimuose taip pat atskleidžiama, kad nacionalinės pripažinimo ir kompensavimo nuostatos bei procedūros labai skiriasi. Dažnai nukentėjusiesiems reikalinga parama ir konsultacijos nėra teikiamos.

Briuselis, 2015 m. vasario 18 d.

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Henri MALOSSE*

⁽¹⁶⁾ <http://www.eurogip.fr/en/publications-d-eurogip/130-asbestos-related-occupational-diseases-in-europe-recognition-statistics-specific-systems>

⁽¹⁷⁾ <http://www.efbww.org/default.asp?Issue=Asbestos+diseases&Language=EN>